

DEN NORSKE KIRKE

Sola kirkelige fellesråd

Kulturdepartementet
Kirkeavdelingen
Postboks 8004 Dep.
0030 OSLO

E-post: postmottak@kud.dep.no

Deres ref.:	Vår ref.:	Vår saksbeh.:	Arkivkode:	Dato:
	13/00018-002	TT	000	Sola, 30.09.2014

HØRINGER NOU 2014 :2 LIK OG LIKSKAP

Det vises til Kulturdepartementets høringsbrev av 22. april 2014 om NOU 2014:2, Lik og likskap. Sola kirkelige fellesråd avgir med dette følgende høringssvar:

De 6 prinsippene

Sola kirkelige fellesråd (SKF) gir sin tilslutning til forslaget til de 6 foreslåtte prinsipper for gravferdsforvaltningen:

1. Gravlegging er et offentlig ansvar og skal være uten kostnad for de etterlatte.
2. Gravplassene skal være allmenne, dvs. felles for alle.
3. Forvaltningen skal legge til rette for at gravlegging skjer med respekt for personlig livssyn og i tråd med føringene til vedkommende livssynssamfunn.
4. Lovgivningen skal likestille gravferdsformene og ikke stimulere til å velge den ene fremfor den andre.
5. Ett menneske får én grav.
6. Med tiden blir graven slettet og gravminnet tatt bort.

Rådet oppfatter at disse prinsippene gir et godt grunnlag for å ivareta både det samfunnsansvaret som skal ivaretas samt de behov for rettighet og valg brukerne / pårørende bør ha. Det er viktig å tilstrebe likebehandling, større rettferdighet og bedre valgmuligheter. Prinsippene ivaretar i stor grad dette.

Prinsipp 1: Gravlegging er et offentlig ansvar og skal være uten kostnad for de etterlatte.

SKF deler vurderingen av at gravferd / kremasjon er et klart offentlig ansvar. En er videre enig i at det skal være uten kostnad for de etterlatte. Konsekvensen av dette prinsippet er økonomisk og juridisk likestilling av gravferdsformene kistegravlegging og kremasjon.

Konsekvensen av at kostnadene for de etterlatte ifm gravlegging dekkes når den skjer utenfor avdødes bostedskommune vil for en del kommuner føre til betydelige ekstrakostnader i forhold til dagens praksis. Både vanlig kistetransport samt transporten fra seremonisted til krematorium i en

annen kommune eller lengre vekke må dekkes av den lokale, offentlige gravferdsforvaltningen. Denne transporten kan skje både mellom nabokommuner og fra landsdel til landsdel. Det presiseres at gravplassforvaltningens merkostnader ifm mulige endringer i regelverket må kompenseres av kommune eller stat for at den lokale gravplassforvaltningen ikke påføres ekstra kostnader. Det er også viktig at økonomi ikke blir avgjørende for valg av gravferdsform.

Prinsipp 2: Gravplassene skal være allmenne, dvs. felles for alle.

SKF er enige i at gravplasser er allmenne og bør forvaltes i hovedsak felles for alle.

Det er fortsatt viktig at gravarealer kan avsettes for andre religioner (f.eks. muslimske gravfelt) der det er reelle behov. Loven må samtidig respektere at gravplasser anlagt av trossamfunn ikke nødvendigvis er tilgjengelig for andre enn dem som tilhører trossamfunnet. Det må fortsatt være rom for lokale variasjoner og mangfold innenfor de muligheter og begrensninger lokale forhold gir.

Prinsipp 3: Forvaltningen skal legge til rette for at gravlegging skjer med respekt for personlig livssyn og i tråd med føringene til vedkommende livssynssamfunn.

I dagens multikulturelle og multireligiøse samfunn er det viktig at gravlegging kan skje i respekt for personlig livssyn og i tråd med vedkommende livssynssamfunn. SKF gir sin tilslutning til ny formulering "Gravlegging skal skje med respekt for avdøde" i stedet for dagens "gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion eller livssyn

Prinsipp 4: Lovgivningen skal likestille gravferdsformene og ikke stimulere til å velge den ene fremfor den andre.

SKF er enig i å likestille kistegrav og urnegrav. Vårt fellesråd har avvirket kremasjonsavgiften fom 2014. SKF støtter ikke forslaget om at kommunene skal fastsette vedtektene for gravplassene. Her må en følge det bærende prinsipp om at den som forvalter også må fastlegge grunnlaget for forvaltning.

Prinsipp 5: Ett menneske får én grav.

Punktet er noe uklart når en oppsummerer at "Et menneske får en grav". Vi er enig i at et menneske får én grav og at gravlegging er en endelig handling. . Prinsippet "Et menneske får en grav" gir imidlertid rom for flere forståelser og er derfor uklart formulert.

Når vi opplever prinsippet som et spørsmål om det skal være mulig å dele en urne, er SKF uenig i det. Et menneske skal i denne kontekst ha en grav enten det er i kiste eller i urne. Vi er imidlertid noe usikre på om prinsippet også kan tolkes slik at det kun kan ligge et menneske i en grav, altså ikke en urne ned sammen med en kiste, eller flere / gjenbruk av graver? I denne forståelsen mener vi at dagens praksis for gravlegging skal opprettholdes.

Prinsipp 6: Med tiden blir graven slettet og gravminnet tatt bort.

Ut fra driftsmessige behov og arealøkonomiske forvaltning er SKF enige i at graver kan slettes og gravminner fjernes etter en tid. Det må fortsatt være mulig, etter avtale med gravferdsmyndigheten, å bevare gravminner for fremtiden, i tråd med gravferdsforskriftens §27 (lokalhistorie, nasjonalhistorie, symbolbruk m.v.).

Sletting av graver og fjerning av gravminner må praktiseres med skjønn. At ikke gravminne skal stå lenger enn at det fremdeles finnes levende som minnes avdøde kan være en god regel.

Sola kirkelige fellesråd (SKF) har videre følgende synspunkter på noen av de konkrete forslagene som er presentert i *Lik og Likskap*:

1. Kistegravlegging og kremasjon likestilles økonomisk og juridisk som gravferdsform

SKF mener at forslaget om økonomisk og juridisk likestilling av gravferdsformene kistegravlegging og kremasjon er et viktig prinsipp for å ivareta likebehandling. Konsekvensen av forslaget betyr at pårørende ikke skal ha utgifter ved kremasjon og båretransport. Dette støttes også. Det må samtidig avklares hvem som skal bære utgiftene ifm kremasjon i utlandet av norske statsborgere som er på reise eller fast bosatt der.

Når likhetsprinsippet skal følges fullt ut, må samme vilkår for båretransport også omfatte kistegravferder som avholdes i andre seremonilokaler der det er behov for transport til gravplassen den avdøde normalt sokner til. Dette kan en del steder omfatte et betydelig antall seremonier når det skjer i tro- og livssynslokaler som ikke er på eller i nærheten av gravplassen og vil medføre betydelige ekstrakostnader.

SKF støtter forslaget om at transporten fra seremonirom til krematorium i framtiden ikke skal dekkes av de pårørende. Vi er i mot at fellesrådet skal overta utgiften. Denne finansieringsformen vil åpenbart gi urimelige økonomiske virkninger for en del kommuner. Det er rimelig at ordningen med NAVs støtte til båretransport fortsetter.

SKF forutsetter at gravplassforvaltningens merkostnader kompenseres med tilsvarende ekstra tilskudd fra staten f.eks. via fylkeskommunen. Vi er imidlertid uenig i at ordningen skal kompenseres over rammetilskuddet til kommunene.

SKF har vedtatt at egendelen til pårørende for kremasjon dekkes av fellesrådet fom 01.01.2014. Kremasjonsavgiften må avvikles for alle og dekkes av den lokale gravferdsforvaltningen.

2. Kommunene skal være pliktige til å ta i mot utenbygds gravlegging. Brukerbetaling for gravlegging i en annen kommune enn avdødes bostedskommune oppheves

SKF ser betydningen av at brukerbetaling opphører også for utenbygds begravelser/bisettelser. Konsekvensen av dette vil i en del tilfeller betyde betydelig økte kostnadene for den lokale gravferdsforvaltningen. Det vil også ha innflytelse på muligheten til å planlegge fremtidig gravplassbehov. Bakgrunnen for forskjellig kostnadsberegning ved gravlegging er blant annet etableringskostnadene for nye gravplasser..

Det er grunn til å forvente at et sentralt pålegg om lik brukerbetaling kan gi utilsiktede virkninger for noen kommuner. Det vil være mer rettferdig å fastsette nasjonale standardsatser (prinsipper) for avgiftene som skal betales fellesrådene/kommunene i mellom. Det må ikke nødvendigvis være én sats for alle. Satser kan være differensierte for å kunne ta høyde for ulike forutsetninger. SKF mener det vil være uheldig at gravplassforvaltningene skal kunne gjøre avtaler seg i mellom for oppgjør. Dette kan medføre kostnadsforskjeller og utilsiktede konsekvenser som en del fellesråd

ikke har tatt høyde for. Forslaget bør videre presisere at man ved utenbygds gravlegging ikke automatisk har fritt valg av gravplass i den ønskede kommunen gravleggingen skal skje. Denne

avgjørelsesmyndigheten må tilligge av gravplassforvaltningen i den kommunen der gravleggingen skal finne sted.

Det bør videre vurderes om det bør være en "reservasjonsrett" for lokal gravferdsmyndighet til å ta imot utenbys kistegravlegging på grunn av dokumenterte plassproblemer. Det kan være tilfeller det gravferdsmyndigheten kan komme i klemme mellom den lovpålagte rett til grav i egen kommune, og ønske om tilrettelegging for personer fra annen kommune. Det kan for eksempel være mulig å gi mulighet til kun ta imot urner fra annen kommune.

3. Lik festeavgift for alle graver i samme kommune.

Dersom kommunen/fellesrådet er forpliktet til å ha lik festeavgift for alle gravplassene i kommunen mister man et virkemiddel for å kunne påvirke folks valg av gravsted. Liten arealmessige kapasitet, kulturminnevern, lokale grunnforhold eller andre faktorer kan gjøre det ønskelig for fellesrådet å foreta avgiftsmessige reguleringer. Differensiert festeavgift kan også være et tjenlig virkemiddel for å oppnå ønskelig langsiktig utvikling av f.eks. nye gravplassanlegg. Ulike former for navnet minnelund, «forhåndsmøblerte» felt og eventuelle kolumbarier er også eksempler på slike tiltak. Her ligger en grunnleggende avveining mellom hensynet til likhetsprinsippet og fellesrådenes/kommunens politiske handlingsrom og mulighet til god tjenesteutvikling. Disse vurderingene må gjøres lokalt fremfor pålegges i et sentralt regelverk. Slike hensyn kan føre til at loven bør åpner for at festeavgiften «normalt» er lik i samme kommune, men at fellesrådet kan gjøre unntak fra dette.

4. Tiltak for å få bedre statistikk og mer forskning på gravferdsområdet

SKF støtter forslaget og presiserer at rapporteringen ikke må bli omfattende og tidkrevende. Det må utarbeides bedre statistikker i KOSTRA som gir gode verktøy mht langtidsplanlegging av gravplassforvaltningen.

5. Fylkesmannen overtar rollen som statlig myndighet og ankeinstans etter bispedømmerådet.

At gravplassene i mange tilfeller er soknenes eie tilsier at bispedømmerådene fortsatt bør ha en godkjenningsrolle i forhold til gravplasser. I lys av at fellesrådene i uoverskuelig framtid skal utføre gravferdsforvaltningen i sine kommuner er fellesrådene avhengige av at samfunnet rundt finner ordningen legitim. Med utgangspunkt i dette synes en overføring av godkjenningsmyndigheten og rollen som ankeinstans fra bispedømmerådet til fylkesmannen framtidsrettet og formålstjenlig. Det er imidlertid viktig at Fylkesmennene bygger opp relevant fagkompetanse. Det bør vurderes om det ankeinstituttet bør legges til kun ett fylkesmannsembete for å sikre faglig høy kvalitet og likebehandling.

6. Askespredning. Kolumbarium.

SKF støtter ikke forslaget om å etablere ordning med askespredning på de lokale gravplassene. Det er i prinsippet ikke askespredning, fordi en slik ordning gir ikke mulighet for spredning av aske ut over et stort område. Det er mange hensyn som skal ivaretas på den lokale gravlunden, og askespredning blir for nært andre folks tilstedeværelse på stedet. Askespredning er et alternativ til

gravlegging, og askespredning bør kun tillates utført slik dagens praksis er; på havet eller på avsides steder på landjorden. Det er mye viktigere å legge til rette for minnelunder i alle kommuner i landet, i lys av at denne gravleggingsformen møter et sterkt voksende behov. Dette skyldes blant annet at folk flytter mye oftere enn før og har problemer med å ta ansvar for et jevnlig stell av gravminne.

SKF støtter forslaget om at søknader om askespredning kan behandles hos den lokale gravferdsforvaltning, men det må fastsettes et tydeligere regelverk for godkjenning, godkjente steder for askespredning og nødvendig dokumentasjon på at askespredningen er utført.

SKF ser muligheten for å åpne for at aske kan tømmes i urnehullet i stedet for at urnen settes ned. Dette bør imidlertid vurderes i lys av de nye kravene til raskt nedbrytbare urner som nylig er innført.

SKF støtter ikke forslaget om at det blir åpnet for bruk av kolumbarium som gravleggingsform. Dersom det vedtas å godkjenne bruk av kolumbarium, så bør man legge til grunn prinsippet om at asken skal tilbake til naturen og ikke oppbevares utover ordinær fredningstid. Urne i kolumbarium bør derfor etter 20 år gravlegges/askespres. Dersom det ikke blir etablert regelverk for dette, vil man kunne få et betydelig antall urner med aske som oppbevares uten begrensning og som med tiden vil oppta mye plass.

Behovet for kolumbarium oppstår svært sjelden. For å ivareta et slikt behov, kan evt. et av de kolumbariene som allerede er i Norge i dag brukes.

7. Vurdering av godkjenningsordning av gravferdsbyrå

Erfaringsvis yter begravellesbyråene generelt en god og profesjonell tjenester overfor pårørende. Det er likevel slik at byråenes tjenester utgjør betydelige kostnader for de pårørende i sårbare og krevende situasjoner. Sola kirkelige fellesråd mener at det bør vurderes å innføre en autoriseringsordning / løyve for begravellesbyråer med nødvendige krav til etisk standard, fagkunnskap og profesjonalitet.

8. Forslaget om at arbeid og kostnader ved å ta bort gravminner fra slettede graver blir gravplassforvaltningens ansvar

SKF støtter forslaget.

9. 20 års fri grav for alle

DEN NORSKE KIRKE

Sola kirkelige fellesråd

SKF støtter forslaget om at brukerbetaling skal opphøre også for utenbygds begravelser og bisettelser. Det vil være tjenlig at det fastsettes nasjonale standardsatser for de lokale avgiftene som skal betales fellesrådene og kommunene i mellom. Det vil være uheldig om det blir åpnet for at gravplassforvaltningene skal kunne gjøre avtaler seg i mellom for oppgjør, da dette fort kan få uheldig fastsettelse.

SKF støtter forslaget om tildeling av fri grav for alle gravlagte i 20 betalingsfrie år. Dersom fredningstiden på gravplassen eller feltet av ulike grunner er mer enn 20 år, vil festerenden som leier graven bare kunne sette ned urner i graven.

Forslaget om lik festeavgift for alle graver i samme kommune er et viktig prinsipp. SKF mener videre at retten til å reservere sidegrav i forbindelse med gravlegging der det arealmessig ligger til rette for det må føre til at det tas leie for denne graven inntil den tas i bruk og at den ved gravlegging får status som frigrav. Det bør videre vurderes om det for graver som det ikke er foretatt gravlegging siste 40-50 år, kan gis anledning til å avkreve høyere festeavgift.

SKF forutsetter at gravplassforvaltningens bortfall av leieinntekter kompenseres med tilsvarende ekstra tilskudd fra staten.

10. Økonomi

NOUen tar til orde for en todeling av fellesrådet sitt regnskap . ett for kirkelig virksomhet og ett for gravlundsforvaltningen. Dette vil tydeliggjøre kommunene sitt økonomiske ansvar. Dette vil bidra til å styrke gravferdsforvaltningen lokalt og styrke fellesrådenes nåværende ordning som gravferdsmyndighet.

Med vennlig hilsen
for Sola kirkelige fellesråd

Christian Lie (sign.)
Leder

Trygve Torgersen (sign.)
Kirkeverge